

Museum in de kijker

Het Stedelijk Museum van Lokeren

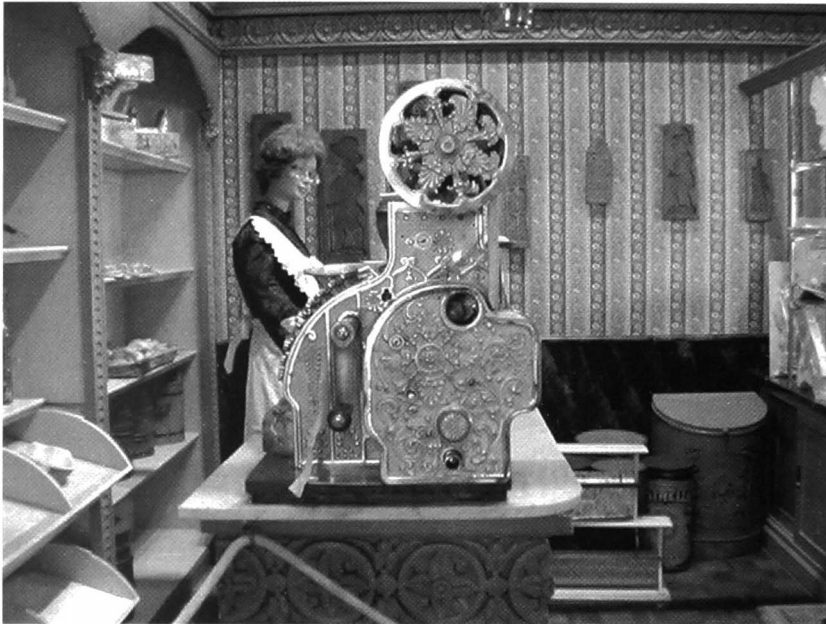
Els Veraverbeke

In het Lokerse stadscentrum, vlakbij het marktplein en de idyllische bruggen over de Durme ligt het Stedelijk Museum. Dit museum heeft een bijzonder gevarieerde collectie, waarbij de geschiedenis van de stad Lokeren centraal staat. Het textielverleden van de stad, de belangrijkste ambachten, de lokale verenigingen en het dagelijks leven worden er schitterend in beeld gebracht. Bijzondere gebeurtenissen uit de Lokerse geschiedenis worden er belicht, zoals de legendarische vangst van een gigantische steur in de Durme. Het museum herbergt ook een indrukwekkende collectie Gallo-Romeinse en Egyptische archeologica en er is bovendien een enig 'Bakkers- en Slagersmuseum' ondergebracht.

Lokeren is vooral bekend voor de vroegere linnenbleekmeersen. Het bleken van linnen was in de 18de en 19de eeuw één van de voornaamste nijverheden in Lokeren. Geweven stukken lijnwaad werden uit heel Vlaanderen naar Lokeren gestuurd om gebleekt te worden aan de oevers van de Durme. Het linnen werd op het gras gelegd en met de blekersschop, waarvan een origineel exemplaar in het

Het 'Nationaal Slagersmuseum' in het Lokerse museum, dat bestaat uit een slachtstal, een werkplaats en een winkel, staat model voor een kleinschalig familiebedrijf anno 1900. Het was naar aanleiding van de Europese slagerstentoonstelling 'Eurobeef' in 1984 in Brussel dat het idee van een 'Nationaal Slagersmuseum' in de vorm van een historische reconstructie ontstond. De toenmalige voorzitter van zowel het Oost-Vlaamse als het Lokerse beenhouwerssyndicaat, Guillaume Fierens, bouwde het plan binnen het kader van het Stedelijk Museum verder uit. Op 8 juni 1986 werd in Lokeren het 'Nationaal Slagersmuseum' geopend.

museum wordt bewaard, werd er water over geschept. Het effect van gras, water en vooral zon maakte het linnen egaal wit. Het 'Lokers wit' was befaamd om zijn zuivere kleur, waardoor een belangrijke linnenmarkt ontstond. In het huidige museumgebouw werd het lijnwaad gemeten. Ook de tentoongestelde 'kovekenskoppen' herinneren aan het textielverleden van de stad. Elk jaar luisteren deze koppen de kovekensstoet op, waarbij naar aloude traditie 'Koveken' wordt gevierd. Naast het bleken van het linnen, was Lokeren ooit wereldwijd bekend voor de hoedenmakerij, de haarsnijderij en de viltnijverheid. De haarsnijderstraditie stamt uit een verleden als hoedenmakersstad. In 1876 verdween het maken van hoeden volledig uit Lokeren. Enkel het voorbereidende werk, het prepareren van het haar om er vilt van te maken, bleef als industrie voortbestaan. Ook daaraan wordt uitgebreid aandacht besteed in het Stedelijk Museum.

Sinds 1930 is het museum gehuisvest op de huidige locatie. Het majestueuze neoclassistische gebouw was oorspronkelijk bestemd als lijnwaadmeterij, stadswaag en octrooibureau. Later werd het gebouw ook nog Stedelijke Academie voor Schone Kunsten, Beroeps- en Nijverheidsschool, vredegerecht én stadsfeestzaal. Ook de stempeldienst was er gehuisvest. In de jaren '80 werd deze academie volledig als museum ingericht. Zowel het gebouw als de collectie vertellen veel over de geschiedenis en de grandeur van de stad Lokeren. Het museum bestond echter al vòòr het in de academie werd ondergebracht. De ontbinding van de lokale Sint-Sebastiaansgilde (1613) in 1895 ligt aan de basis van het ontstaan van het museum. Twee pro-

minente Lokerse kunstverzamelaars, Hector van Hooff en Gustave Maes, kochten een groot deel van het gildepatrimonium. Zij boden deze collectie deels te koop, deels als gift aan het stadsbestuur aan, op voorwaarde dat deze collectie de basis zou vormen voor de oprichting van een museum. Het 'Museum voor Oudheidkunde', aanvankelijk omschreven als een tempel van de herinnering, werd in 1896 opgericht in enkele kamers van het stadhuis. Hoewel alle betrokkenen vooraanstaande Lokeraars waren, benadrukte het museum ook een brede sociale dimensie. De hoofddoelstelling van het Lokerse Museum werd als volgt geformuleerd: 'kunstenaar en fabrikanten, het volk, kortom de hele samenleving moet worden doordrongen van kunst en hoe dit beter te bereiken dan via een voor het brede publiek toegankelijk museum'.

Het patrimonium van de Sint-Sebastiaansgilde is ook nu nog een zeldzame herinnering aan de geschiedenis van deze elite-gilde. De collectie bevat enkele unieke stukken, zoals de flageolet van de Sint-Sebastiaansgilde. Het is het oudst bekende exemplaar en meteen ook het meest luxueuze. Deze bijzondere flageolet herinnert aan het einde van de Tachtigjarige Oorlog (1568-1648). Toen begin 17de eeuw de vrede was teruggekeerd, kreeg de Lokerse schuttersgilde in 1613 van de aartshertogen Albrecht en Isabella een nieuw octrooi. Deze flageolet werd hierbij als 'relatiegeschenk' aan de gilde geschonken. In de fluit zijn dan ook haar schild en de namen van de gildenleden gegraveerd.

Deze reuzenkoppen zijn die van de echte bleker en blekersvrouw, het 'kovenkoppel', die in typische klederdracht de belangrijkste figuren van de Kovekensstoet vormen. Elk jaar wordt op de Heirbrugwijk in Lokeren op en rond de vierde zondag van september naar aloude traditie 'Koveken' gevierd. Sommigen beweren dat het feest teruggaat op de ontvangst in 1803 van Napoleon Bonaparte in Lokeren door de toenmalige meier P.B. Van Kerckhove, 'Koven' in de volksmond. Die had de Franse keizer zo hartelijk ontvangen dat hij daarvoor een gouden snuifdoos cadeau kreeg. Volgens een andere theorie gaat de traditie terug op het feest dat werd georganiseerd door de inwoners van de Heirbrugwijk toen Jacobus Van Kerckhove, linnenbleker van de wijk, in 1827 in Londen laureaat was geworden bij een tentoonstelling van gebleekt linnen.

In de industriële geschiedenis is Lokeren onlosmakelijk verbonden met de haarsnijderij. De haarsnijderstraditie stamt uit een verleden als hoedenmakersstad, een discipline die in 1876 volledig was verdwenen uit Lokeren. Enkel het voorbereidende werk, het prepareren van het haar om er vilt van te maken, bleef als industrie verderbestaan. Op de foto staat Anna Cogen met een aantal van haar werknemers. Anna Cogen stond aan het hoofd van het bedrijf Ep. Jacobs (naar haar eerste echtgenoot zaliger), één van de belangrijkste Lokerse haarsnijderijen tijdens het interbellum.

Naast de prestigieuze bezittingen van de Sint-Sebastiaansgilde werd de museumcollectie snel uitgebreid met andere schenkingen van Lokerse mecenasen. De beide verzamelaars, die de oprichting van het museum hadden gestimuleerd, schonken elk nog een aanzienlijk deel van hun privé-collectie aan het museum. Naast veel kunstwerken had Gustave Maes bovendien ook een indrukwekkende collectie archeologica. Na zijn overlijden in 1904 schonk zijn weduwe Elvire Boelens een deel van deze collectie aan het museum. Deze artefacten zijn van onschatbare waarde. De Egyptische collectie behoort tot de tien belangrijkste Egyptische collecties in openbaar bezit in Europa. De schenking Maes-Boelens omvat ook Romeins glas, terracotta en Keltische objecten uit de Bronstijd. Meteen wordt de enorme diversiteit van de collectie van het Lokerse Stedelijk Museum onderstreept. Naast de schenkingen van deze mecenasen, werd de collectie ook door de oproep van de Museumcommissie in de lokale weekbladen om alledaagse dingen en gebruiksvoorwerpen te schenken sterk uitgebreid. Op die manier werden tal van ondertussen zeldzame gebruiksvoorwerpen verzameld zoals het alaam dat men hanteerde in de haarsnijderij, bij het bleken van linnen, de talrijke attributen van de hoedenmaker en een omvangrijke collectie antieke huisraad.

De kamers in het stadhuis bleken al snel te klein voor de alsmear groeiende collectie, waardoor de verhuis in 1930 naar de huidige locatie noodzakelijk werd. Ook nu nog groeit de museumcollectie in de eerste plaats dankzij giften. Zo werd in 1979, net na de grondige restauratiewerken in het museum, de hele inboedel van het druk-

kersbedrijf door de familie Baeyens aan het museum geschonken. Zowel toestellen, drukpersen als letterkasten zijn er te bewonderen en geven een representatief beeld van een drukkersatelier uit de 19de en de vroege 20ste eeuw. Naar aanleiding van de Europese slagerstentoonstelling werd in 1986 binnen het Stedelijk Museum een uniek 'Nationaal Slagersmuseum' geopend. De Lokerse traditie van paardenslachters, een beroep dat dikwijls van vader op zoon werd doorgegeven, wordt hier toegelicht. Een Lokerse culinaire specialiteit is trouwens de paardenworst. Vroeger was paardenworst een delicatessa die voornamelijk aan de feesttafel bij Kerstmis of tijdens de kermis werd geserveerd.

Vanaf 1960 werden geregeld tentoonstellingen georganiseerd. Hierbij werd doorgaans nauw samengewerkt met de lokale heemkundige kring 'De Souvereinen' en andere culturele verenigingen. In 1996 werd een groots eeuwfeest georganiseerd voor het honderdjarig bestaan van het museum. Meteen werd een schitterend boek uitgegeven, 'Van Academie tot museum' rond de geschiedenis van het museum, waarbij de historiek van het gebouw, diverse deelcollecties en de geschiedenis van Lokeren uitgebreid aan bod komen. Ook nu worden geregeld tentoonstellingen georganiseerd en vormt het museum een uitgelezen plek voor voordrachten of concerten.

Info

Stedelijk Museum Lokeren
Markt 15A, 9160 Lokeren
Tel. 09/345 44 58

Openingsuren:

woensdag, donderdag en zondag van 10-12u en 14-17u

Agenda

29/6-31/12, Stedelijk Museum,

wandelparcours: *Van dichterbij bekeken. Een literaire wandeling door het Stedelijk Museum van Lokeren.*

Bundel met gedichten en stukken proza die betrekking hebben op verschillende werken of collectie-eenheden in het museum. Naar analogie met het 'Van God en Klein Pierke'-parcours kan de bezoeker aan de hand van speciale labels en de bundel op een alternatieve manier kennismaken met de collectie. I.s.m. de Lokerse Culturele Raad, n.a.v. de 11 juli-viering in het teken van 'poëzie'.

28/9 - 29/12, Stedelijk Museum:

Joannes Baptista De Smet (1674-1741), de Lokerse bisschop van Ieper en Gent.

Biografische tentoonstelling omtrent de figuur van bisschop J.B. De Smet, met documenten, portretten en objecten omtrent zijn studiejaar, omtrent zijn Iepers en zijn Gents episcopaat en omtrent de omstrede erfenskwestie die 100 jaar geleden uitbrak.